אִי פְּיַקֵּחַ הוּא – הבעל שיש לו עד אחד המעיד על פרעון הכתובה, **מַיְיתֵי לָהּ** – הוא יכול להביא את האשה שתובעת כתובתה **לְיֵדֵי שְׁבוּעָה דְּאוֹרַיְיתָא.** וכך הוא יעשה, **יָתֵיב** [–יתן] **לָהּ כְּתוּבָּתָהּ** פעם **שניה בְּאַפֵּי חַד סַהֲדָא** – בפני עד אחד, **וְסָמִיךְ סַהֲדָא קַמָּא אַסַּהֲדָא** – ויצרף את העד שראה את הפרעון הראשון ביחד עם העד האחרון ויביא את שניהם לבית דין, כדי שאם תכחיש את פרעון הכתובה, יעידו שניהם נגדה, **וּמוֹקִים לְהוּ לְחָנָךְ קַמָּאֵי בְּמִלְוָה** – ויחשיב את המעות שנתן לה בפעם הראשונה, כמעות הלואה, כדי שאם תכחיש ותטען שלא נפרעה בפעם הראשונה, יעיד עד אחד נגדה על התשלום הראשון, ותצטרך להישבע שבועה דאורייתא להכחיש את העד, שהרי היא רוצה בשבועה זו להיפטר מתשלום, וגם אין זה כפירת שיעבוד קרקעות.

מקשה הגמרא: **מַתְקִיף לָהּ רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי, הֵיאַךְ סָמִיךְ סַהֲדָא קַמָּא אַסַּהֲדָא** – איך הבעל יכול לצרף את העד הראשון עם האחרון הרי כל אחד מעיד על תשלום אחר, ונמצא שאם תכפור ותשבע שלא קיבלה כלל, תקבל כתובתה פעם שלישית.

לפיכך מביא רב שישא עצה אחרת: **אֶלָּא אָמַר רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי, יָתֵיב** [–יתן] **לָהּ כְּתוּבָּתָהּ** בפעם השניה **בְּאַפֵּי סַהֲדָא קַמָּא וְסַהֲדָא בַּתְרָא** – בפני העד הראשון והעד האחרון, **וּמוֹקִים לָהּ לְחָנָךְ קַמָּאי** – ויחשיב את המעות הראשונות **בְּמעות של הַלְוָאָה,** ואם האשה תטען שנפרעה רק פעם אחת יבוא העד הראשון ויעיד נגדה ויחייב אותה שבועה דאורייתא להכחישו.

הגמרא מקשה גם על עצה זו: **מַתְקִיף לָהּ רַב אַשִׁי, אַכַּתִּי יְכוֹלָה לְמֵימַר** – עדיין תוכל האשה לומר **שָׁתֵי כְּתוּבוֹת הָווּ** [–היו], וכל תשלום היה עבור כתובה אחרת, ואיני צריכה להחזיר כלום.

הגמרא מביאה את האופן שיכול להביאה לידי שבועה דאורייתא: **אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי, הוּא דְּמוֹדַע לְהוּ** – עצה זו מועילה רק באופן שיודיע תחילה לעדים לפני הפרעון השני, שכבר פרע לה כתובתה, ומה שנותן לה עכשיו שנית אינו אלא כדי לתבוע את הפרעון הראשון, וכיון שהעדים יודעים שלא נתן את זה לשם כתובה, אינה יכולה לטעון שהיו לה שתי כתובות, כיון שזה דבר לא מצוי.

* * *

שנינו במשנה: **מְנָכִּים מְשׁוּעְבָּדִים** ומנכסי יתומים וכו' לא תפרע אלא בשבועה. הגמרא מביאה משנה אחרת בענין זה: **תְּנַן הָתָם** (שבועות מה.), **וְכֵן הַיְתוֹמִים לֹא יִפָּרְעוּ** את החוב שחייבים לאביהם, **אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה.** שואלת הגמרא: **מַאי** – ממי לא יפרעו היתומים את חוב אביהם ללא שבועה, **אִילֵימָא מִלְוֶה** – אם נאמר שבאים לגבות מהלוה עצמו, אי אפשר לומר כך, **הַשְׁתָּא אֲבִיהֶן שָׁקִיל** – שהרי אפילו אביהן אילו היה חי היה גובה חובו מהלוה **בְּלֹא שְׁבוּעָה, וְאִינְהוּ** – ואילו הם [היתומים] לא יגבו אלא **בִּשְׁבוּעָה.** עונה הגמרא: **אֶלָּא הָכִי קָאָמַר** – זו כוונת המשנה, **וְכֵן הַיְתוֹמִים** של המלוה, כשבאים לגבות חוב אביהם **מִן הַיְתוֹמִים** של הלוה, **לֹא יִפָּרְעוּ אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה.**

הגמרא מביאה הגבלה לדין זה: **אָמַר רַבִּי זֵרִיקָא אָמַר רַב יְהוּדָה, לֹא שָׁנוּ** שיתומי המלוה גובים את חוב אביהם בשבועה, **אֶלָּא** באופן **שֶׁאָמְרוּ יְתוֹמִים** של הלוה, **אָמַר לָנוּ אַבָּא לְוִיתִי מפלוני, וּפָרַעְתִּי לו** את ההלואה, **אֲבָל אם אָמְרוּ** היתומים **אָמַר לָנוּ אַבָּא לֹא לְוִיתִי** מפלוני כלל, **אַף בִּשְׁבוּעָה לֹא יִפָּרְעוּ** מהם.

הגמרא דוחה הוראה זו: **מַתְקִיף לָהּ** – הקשה על כך **רָבָא, אַדְּרַבָּה** הסברא להיפך, שהרי **כָּל הָאוֹמֵר לֹא לְוִיתִי, כְּאוֹמֵר לֹא פָּרַעְתִּי דָּמֵי,** שכיון שאומר שלא לוה, הרי זו הודאת בעל דין שלא פרע את מה שלא לוה, נמצא שהלוה הודה שלא פרע, וכיון שהשטר מעיד עליו שלוה הרי זה מחייב אותו יותר מאשר אילו היה אומר 'לויתי ופרעתי'.

משיבה הגמרא: **אֶלָּא אִי אְתְּמַר הָכִי אְתְּמַר** – אם נאמר דין זה, כך הוא נאמר, **אָמַר רַבִּי זֵרִיקָא אָמַר רַב יְהוּדָה, לֹא שָׁנוּ** שאף היתומים אינם גובים מהיתומים אלא בשבועה, **אֶלָּא** באופן **שֶׁאָמְרוּ יְתוֹמִים** של הלוה, **אָמַר לָנוּ אַבָּא לְוִיתִי** מפלוני, **וּפָרַעְתִּי** לו את ההלואה, **אֲבָל** אם **אָמְרוּ** יתומי הלוה **שֶׁאָמַר לָנוּ אַבָּא לֹא לְוִיתִי** מפלוני כלל, **נִפָּרְעִין** יתומי המלוה מיתומי הלוה את חוב אביהם אפילו **שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה,** משום **שֶׁכָּל הָאוֹמֵר לֹא לְוִיתִי כְּאוֹמֵר לֹא פָּרַעְתִּי דָּמֵי.**

* * *

שנינו במשנה: **וְנִפְרַעַת שֶׁלֹּא בְּפָנָיו לֹא תִּפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה.** הגמרא מביאה דיון בענין זה: **אָמַר רַב אַחָא שַׁר הַבִּירָה, מַעֲשֶׂה** בענין זה **בָּא לִפְנֵי רַבִּי יִצְחָק בַּאֲנָטוֹכְיָא, וְאָמַר, לֹא שָׁנוּ** שתיקנו חכמים להיפרע שלא בפניו, **אֶלָּא לִכְתּוּבַּת אִשָּׁה,** והטעם שנתנו חכמים להיפרע אף שלא בפניו, **מִשּׁוּם חִינָּא** – שישאו האנשים חן בעיני הנשים, וינשאו להם, **אֲבָל בַּעַל חוֹב** אחר, **לֹא** גובה שלא בפניו אפילו בשבועה, אלא ימתין שישוב בעל חובו, ויפרע בפניו.

דעה החולקת: **וְרַבָּא אָמַר רַב נַחְמָן, אַפִּילּוּ בַּעַל חוֹב** גובה את חובו שלא בפני בעל חובו, וטעם הדבר כדי **שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל מָעוֹתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ בהלואה, וְהוֹלֵךְ וְיוֹשֵׁב בְּמְדִינַת הַיָּם,** ומשתמט מלפרוע חובו, **וְאַתָּה נוֹעֵל** את **דֶּלֶת** המלווים **בִּפְנֵי לוֹוִין,** שלא ירצו להלוות, כיון שיחששו שלא יוכלו לגבות את חובם.

* * *

שנינו במשנה: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל זְמַן שֶׁתּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ וְכוּ'** יורשין משביעין אותה, ואם אינה תובעת כתובתה, אין היורשין משביעין אותה. שואלת הגמרא: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אַהֲיָיא** – על איזה דין במשנה מתייחסים דבריו. משיבה הגמרא: **אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, אַהָא** – על דין זה, ששנינו במשנה, **וְנִפְרַעַת שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, לֹא תִּפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה, לֹא שָׁנָא לְמְזוֹנֵי וְלֹא שָׁנָא לִכְתּוּבָּה** – ואין הבדל לענין זה בין אם נפרעת מנכסיו עבור מזונות [שהלך בעלה למדינת הים ובאה לבית דין לבקש את המזונות שחייב לה], ובין אם שלח לה בעלה גט ובאה לגבות את כתובתה שלא בפניו, צריכה להישבע, **וְאָתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן לְמֵימַר** – ובא רבי שמעון לחלוק על הלכה זו שרק **כָּל זְמַן שֶׁתּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ, יוֹרְשֶׁיהָ מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ,**

אך אם אֵינָהּ תּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ, אלא תובעת מזונות, אֵין יוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. וְקָמִיפַּלְגֵי בְּפַלּוּגְתָּא – רבי שמעון ותנא קמא נחלקו במחלוקתם דְּתָנָן וּבְנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים. דִּתְנַן במשנה (להלן קד:) מִי שֶׁחָלַךְ לִמְדִינַת הַיָּם, וְאִשְׁתּוֹ תּוֹבַעַת מָזוֹנוֹת, חָנָן אוֹמֵר, תִּשְׁבַּע בְּפוֹחֶ – כשתבוא לגבות כתובתה, תשבע שלא עיכבה משל בעלה כלום, וְלֹא תִּשָּׁבַע בַּתְּחִלָּה – בשעת גביית מזונות, נֶחְלְקוּ עֲלָיו בְּנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים וְאָמְרוּ, תִּשָּׁבַע שני פעמים, בַּתְּחִלָּה וּבַסּוֹף. הרי שנחלקו חנן ובני כהנים גדולים האם אשה הגובה מזונותיה שלא בפני בעלה צריכה להישבע, וזו גם המחלוקת במשנתינו. שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן הסובר שאם אינה תובעת כתובתה אין היורשים משביעים אותה על תביעת מזונות סובר כָּחָנָן, שאין יורשים משביעים אותה על תביעת מזונותיה, וְרַבָּנָן סוברים כִּבְנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים, שגם על מזונות משביעים אותה.

הגמרא מקשה על ביאור זה: מַתְקִיף לָהּ רַב שֵׁשֶׁת, אם אכן כוונת רבי שמעון היא לחלוק בנפרעת שלא בפניו, הַאי – לשון זו שאמר רבי שמעון במשנה יוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ אינה מובנת, שהרי מדובר כאן כשהבעל חי והאשה תובעת מבית דין מזונות ואם כן בֵּית דִּין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ מֵיבָעֵי לֵיהּ – צריך היה לומר.

לפיכך מפרש רב ששת את דברי רבי שמעון באופן אחר: אֶלָּא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, רבי שמעון חולק אַהָא – על הדין ששנינו במשנה (לעיל פו:) לגבי אשה שבעלה פטר אותה משבועה גם כלפי יורשיו, הָלְכָה הָאשה, מֻקֶּצֶר בַּעֲלָהּ לְבֵית אָבִיהָ, שלא נתעסקה שוב בנכסים, אוֹ שֶׁחָזְרָה לְבֵית חֲמִיהָ וְלֹא נַעֲשֵׂית אַפּוֹטְרוֹפְּיָא בנכסי בעלה, אֵין הַיּוֹרְשִׁים מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. וְאִם נַעֲשֵׂית אַפּוֹטְרוֹפְּיָא בנכסי היתומים, יוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ שלא עיכבה כלום מהירושה אצלה, עַל הֶעָתִיד לָבֹא, דהיינו על מה שנתעסקה בנכסים לאחר מיתת בעלה, וְאֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ עַל מַה שֶּׁעָבַר – על מה שהתעסקה בנכסים בחיי בעלה. וְאָתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן לְמֵימַר – ובא רבי שמעון לחלוק ולומר, שרק כָּל זְמַן שֶׁתּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ, יוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ שלא עיכבה כלום משלהם, כדין הבא ליפרע מנכסי יתומים, שאינו נפרע אלא בשבועה, אך אם אֵינָהּ תּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ, אֵין הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ על מה שנתעסקה בתורת אפוטרופוס. וְקָמִיפַּלְגֵי בְּפַלּוּגְתָּא – ונחלקו במחלוקתם דְּאַבָּא שָׁאוּל וְרַבָּנָן. דִּתְנַן במשנה (גיטין נב:) אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁמִּנָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִים, יְשַׁבֵּעַ ליתומים כשיגדלו, שלא עיכב כלום משלהם. אך אם מִינּוּהוּ בֵּית דִּין, לֹא יְשַׁבֵּעַ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, חִילּוּף הַדְּבָרִים – הדין להיפך, שאם מִינּוּהוּ בֵּית דִּין, יְשַׁבֵּעַ, אך אם מִינָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִים, לֹא יְשַׁבֵּעַ. ואף כאן מדובר שמינה אותה אבי יתומים. הרי שנחלקו אבא שאול ותנא קמא האם אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים צריך להישבע, וזו היא גם המחלוקת של רבי שמעון ותנא קמא במשנתינו, שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן הסובר שאם אינה תובעת כתובתה אין משביעים אותה מדין אפוטרופוס, דעתו כְּאַבָּא שָׁאוּל, ולכך אשה זו שנתמנתה לאפוטרופוס על ידי בעלה פטורה משבועה, וְאילו רַבָּנָן [דהיינו תנא קמא של משנתינו החולק על רבי שמעון] המחייבים שבועה על האפוטרופסות שנעשתה לאחר מיתת בעלה, סוברים כְּרַבָּנָן במסכת גיטין החולקים על אבא שאול.

הגמרא דוחה ביאור זה: מַתְקִיף לָהּ אַבָּיֵי, אם כדבריך שרבי שמעון בא לפטור את האשה משבועה, הַאי – לשון זו שאמר רבי שמעון במשנה כָּל זְמַן שֶׁתּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ, שמשמע שרבי שמעון מחמיר שכשתובעת כתובתה משביעים אותה, ואם אכן היתה כוונתו לפוטרה משבועה כשאינה תובעת כתובתה, אֵם תּוֹבַעַת כתובתה יורשים משביעים אותה, מֵיבָעֵי לֵיהּ – היה צריך לומר.

לפיכך מפרש אביי את דברי רבי שמעון באופן אחר: אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי, רבי שמעון חולק אַהָא – על הדין הראשון במשנה לעיל (פו:), כָּתַב לָהּ הבעל, נֶדֶר וּשְׁבוּעָה, אֵין לִי עָלַיִךְ, אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ שהרי פטרה משבועה זו, כו', אך עדיין יכול הוא להשביע את יורשיה, אך אם כתב לה הבעל, תביעת נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי, וְלֹא לְיוֹרְשַׁי, וְלֹא לַבָּאִים בִּרְשׁוּתִי, עָלַיִךְ, וְעַל יוֹרְשַׁיִךְ, וְעַל הַבָּאִין בִּרְשׁוּתָךְ, אֵין יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ, לֹא הוּא, וְלֹא יוֹרְשָׁיו, וְלֹא הַבָּאִין בִּרְשׁוּתוֹ, לֹא חַיִּא, וְלֹא את יוֹרְשֶׁיהָ, וְלֹא את הַבָּאִין בִּרְשׁוּתָהּ. וְאָתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן לְמֵימַר – ובא רבי שמעון לחלוק ולומר, שלמרות שפטר אותה מהשבועה, כָּל זְמַן שֶׁתּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ, הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. וְקָמִיפַּלְגֵי בְּפַלּוּגְתָּא – ותנא קמא ורבי שמעון נחלקו במחלוקתם דְּאַבָּא שָׁאוּל בֶּן אִימָּא מָרִים וְרַבָּנָן שנחלקו האם מועיל התנאי שהתנה עמה לפוטרה מן השבועה לכשתבוא לגבות כתובתה, רַבִּי שִׁמְעוֹן סובר כְּאַבָּא שָׁאוּל בן אימא מרים, שסובר שכל הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה, אפילו פטרה הבעל בפירוש משבועה, וְרַבָּנָן [דהיינו תנא קמא של משנתינו החולק על רבי שמעון], סוברים כְּרַבָּנָן בברייתא לעיל החולקים על אבא שאול בן אימא מרים, שאף שחכמים תיקנו שלא ליפרע מיתומים אלא בשבועה, מכל מקום יכול הוא להתנות לפטור אותה מהשבועה ויכולה היא לגבות אף ללא שבועה.

הגמרא מקשה גם על ביאור זה: מַתְקִיף לָהּ רַב פָּפָּא, הֲתִינַח – אמנם ביאור זה מיישב את מה שאמר רבי שמעון כָּל זְמַן שֶׁתּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ יורשים משביעים אותה, אפילו שפטר אותה משבועה, שבא לחלוק בזה על חכמים שסוברים שאינה צריכה להישבע. אך לגבי מה שאמר שאם אֵינָהּ תּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ אין היורשים משביעים אותה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר – איך נבאר זאת, כלומר, כיון שרבי שמעון בא לחלוק על חכמים שאמרו שאין משביעין אותה, דיו שיאמר רק את הדין שחולק בו.

רב פפא מוסיף על ביאורו של אביי: אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא, רבי שמעון בדבריו שאם אינה תובעת כתובתה אין יורשים משביעים אותה, בא לְאַפּוֹקֵי [–להוציא] מִדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר ובני מַחֲלוֹקְתּוֹ, הסוברים במשנה (לעיל פו:) שהבעל יכול להשביעה על אפוטרופסותה כל זמן שירצה, ועל זה בא לחלוק, שאם אינה תובעת כתובתה, אין הבעל והיורשים יכולים להשביע אותה על אפוטרופסותה.

משנה

משנתינו דנה באשה שנתגרשה ורוצה לגבות כתובתה איזו ראיה צריכה להביא לשם כך: הוֹצִיאָה את הַגֵּט שנתגרשה בו ותובעת את בעלה שישלם לה את הכתובה, כיון שהגט מוכיח שנתגרשה, וְאֵין עִמּוֹ [–עם הגט] כְּתוּבָּה שתוכיח על כך שבעלה עדיין לא פרע לה את כתובתה, והאשה טוענת שאיבדה את שטר כתובתה,